
Načrtovanje za značilne skupine prebivalstva

Author(s): Marija VOVK

Source: *Urbani Izziv*, No. 10, Ob 30. letnici! (december 1989), pp. 33-35

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179848>

Accessed: 13-09-2018 12:10 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Marija VOVK

Načrtovanje za značilne skupine prebivalstva

Ko se ob obletnici ozrem nazaj na svoje delo na UI, kjer sem že od leta 1968, lahko izluščim dve poglaviti temi, s katerima se v presledkih resno ukvarjam. To sta:

- stanovanjska problematika starih ljudi oz. značilnih skupin prebivalstva in
 - odpravljanje ovir grajenega okolja v korist funkcionalno oviranih ljudi.
- Preden začnem opisovati svoje delo o odpravljanju grajenih ovir, morda ne bi bilo odveč, če za lažje razumevanje ponovim nekakšno opredelitev funkcionalno oviranih ljudi.

Predstavljajo eno izmed značilnih skupin prebivalstva, ki ji je potrebna posebna pozornost pri načrtovanju in oblikovanju grajenega okolja. Funkcionalno ovirani ljudje niso le prizadete osebe, katerih okvara, prizadetost ali invalidnost je bila povzročena z rojstvom, nesrečo, boleznijo ali starostjo, ampak tudi vsi tisti, ki jih sicer srečujemo v vsakdanjem življenju in ki se težko in počasi gibljejo iz različnih razlogov - zaradi raznih bolezni, posledic nezgod, starostne betežnosti ali nosečnosti -, majhni otroci ali odrasli z otroškimi vozički, ljudje, obloženi s prtljago, in morda še kdo. Obseg skupine funkcionalno oviranih ljudi je torej širok in raznolik. Skoraj vsak je v življenju vsaj enkrat oviran.

Na področju grajenih in arhitekturnih ovir, ki funkcionalno prizadetim ljudem preprečujejo vključevanje v vsakdanje življenje, sva začela orati ledino s prof. dr. Zdravkom Neumanom. Takrat je bil zaposlen na Zavodu za rehabilitacijo invalidov kot psiholog in je bil dobro seznanjen s težavami, ki jih imajo gibalno prizadeti ljudje predvsem po medicinski rehabilitaciji. Njene uspehe jim grajeno okolje s številnimi ovirami lahko v trenutku izniči. Rezultat najinega prizadevanja je bila knjižica z naslovom Premagovanje arhitektonskih ovir za telesno prizadete osebe (1975).

Nato je bilo nekaj let zatišja. Ob mednarodnem letu invalidov 1981, ki ga je proglasila Generalna skupščina OZN sem se ponovno zagrizla v problematiko vključevanja funkcionalno oviranih ljudi v življenjsko okolje. Pod tem naslovom je stekla štiriletna raziskovalna naloga, ki sta jo financirali Raziskovalna skupnost Slovenije in Zveza stanovanjskih skupnosti. Pobudo zanjo je dal predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Ivan Peršak.

Prva študija je plod multidisciplinarnega dela, saj obravnava problematiko telesno prizadetih ljudi pri vključevanju v družbo, delo preko grajenega okolja z raznih vidikov: demografsko-statističnega, zdravstveno-rehabilitacijskega, sociološkega, psihološkega, urbanistično-arhitekturnega, pravnega in ekonomskega. Za primerjavo so opisana prizadevanja in ukrepi nekaterih razvitejših držav, ki so se že pred 25 leti zavedle tega problema. Sklepne ugotovitve utemeljujejo nujnost zastavljenih raziskav, podajajo program nadaljnega dela s konkretnimi predlogi, faznost ukrepanja in zahtevo po čim širšem osveščanju družbe. Odpravljanje grajenih ovir ima sicer velik delež pri enakopravnem zadovoljevanju življenjskih potreb prizadetih ljudi, vendar še zdaleč ne celotnega. Obstajajo še druge ovire, kot npr. zakoreninjeni družbeni predsodki in množica zakonodajnih preprek.

Druga raziskovalna naloga ima ožjo usmeritev in predstavlja vključevanje telesno prizadetih ljudi v stanovanjsko okolje. Tu so z besedo in risbo podane smernice za dvoje tipov stanovanj. Prvi tip - stanovanje za vsakogar razen za najhuje

telesno prizadetega, naj bi bil osvojen za večino usmerjene stanovanjske gradnje. Po površini ni večji, le smotrno mora biti načrtovan s poznavanjem projektanta o potrebah in merah ne le idealnega človeka. V življenju smo vsi vsaj enkrat ovirani, to stanovanje, ki je brez arhitekturnih ovir, pa omogoča bivanje tudi tistim, ki se težje gibljejo, ki so delno odvisni od invalidskega vozička. Drugi tip je invalidsko stanovanje, ki mora biti načrtovano tako, da je dostopno in uporabno tudi za najhujše telesno prizadeto osebo. Graditi bi jih bilo treba glede na dejanske potrebe. Prostorski standardi za ta stanovanja so nekoliko zvečani in tudi standardi opreme so drugačni.

Tretje delo obravnava stanovanjsko problematiko starih ljudi. Ta skupina prebivalstva je prav tako v marsičem funkcionalno ovirana in potrebna pomoči. V Sloveniji imamo le eno samo obliko organiziranega družbenega varstva za stare ljudi, to je zavodsko bivanje, ki krije najnujnejše potrebe - 5% ljudi starostne skupine nad 65 let. Za vso ostalo starostno populacijo je treba šele poskrbeti. Prav zaradi tega je tu obravnavana splošna problematika starih ljudi, še posebej stanovanjska. Z medicinsko-psihološkega stališča je utemeljena potreba po vodenju lastnega gospodinjstva čim dlje, seveda ob ustreznih pogojih in organizirani pomoči. V prilogi je prikazanih nekaj primerov upokojenskih stanovanj iz tuje literature.

Četrto delo, ki zaključuje večletno raziskovalno delo, ima naslov Vključevanje funkcionalno oviranih ljudi v urbano okolje. Prikazano je predvsem odpravljanje grajenih ovir v prometnem okolju in arhitekturnih pri javnih stavbah. Brošura vsebuje tudi podatke o ortopedskih pripomočkih in tipih invalidskih vozičkov.

Vse te raziskovalne naloge so bile Republiškem komiteju za industrijo in gradbeništvo iztočno gradivo za triletno pripravo Pravilnika o projektiranju objektov brez arhitektonskih ovir, ki je izšel v Uradnem listu SRS št.48, leta 1987.

Medtem je bilo ob drugem delu tudi več nalog v sodelovanju z mlajšimi kolegi

(Bojana Klemenčič, Lučka Šarec, Andrej Gulič) na sorodno temo. To so: Zdravstveni vidiki načrtovanja naselij, Stanovanjska problematika priseljenih delavcev v Ljubljano, Planiranje stanovanj za značilne skupine prebivalcev, Vrednotenje bivalnega okolja.

Z raznimi članki in predavanji na seminarjih doma in v tujini (Maribor, Brdo, Novi Sad, Beograd, Passariano di Codroipo- Udine/Videm, Geteborg, Praga) sem stalno opozarjala na grajeno okolje brez ovir.

Za Mestno raziskovalno skupnost Ljubljana sem leta 1987 izdelala raziskovalno nalogo Zdravstveni dom Ljubljana z vidika dostopnosti in uporabnosti funkcionalno oviranih ljudi. Naloga prikazuje prostorsko razporejenost zdravstvenega doma Ljubljana oz. njegovih tozdov osnovnega zdravstvenega varstva in s tem fizično dostopnost uporabnikom. Glavna tema obravnave je dostopnost in uporabnost vseh teh zdravstvenih objektov za ljudi, ki se težko gibljejo ali pa se samo s pomočjo invalidskega vozička. Analiza, ki je bila opravljena za vsak objekt posebej na osnovi smernic za odpravljanje grajenih in arhitekturnih ovir, je pokazala, da sta med 12 objekti le dva, ki sta dostopna funkcionalno oviranim ljudem.

Ker bo desetletno obdobje, v katerem bi že morali pokazati znaten razvoj pri vključevanju telesno prizadetih v vsakdanje življenje,

kar naenkrat mimo, bi na UI SRS želeli narediti korak naprej od raziskovalnega dela, pisanja predavanj za razne seminarje ipd. Zato smo lani Skupščini mesta Ljubljane predložili program dejanskih ukrepov:

- v Ljubljani je treba v določenem času prilagoditi dostopnost vsaj nekaterih najvažnejših javnih stavb in naprav,

- imenovati je potrebno projektni svet za zagotavljanje koordinata cije in kontinuitete dejavnosti za odpravljanje ovir grajenega okolja,

- izdelati je treba priročnik za načrtovanje in prilagajanje grajenega okolja za funkcionalno ovirane ljudi in

